

ABHAGYOPAKHYANAM.

A humorous poem in one canto.

BY

K. VEERESALINGAM.

Senior Pandit, Raghunadray College.

செனியர் பண்டிதர், ராஜநாதிராஜ கல்லூரி.

செனியர் பண்டிதர், ராஜநாதிராஜ கல்லூரி.

செனியர் பண்டிதர், ராஜநாதிராஜ கல்லூரி.

THIRD EDITION

MADRAS.

PRINTED BY N. BRAHMANANDAM NAIDU

AT THE CHINTAMANI PRESS.

4, Annamalai Road, Madras.

1898.

Printed at the

అ భాగ్యోపాఖ్యానము.

హాస్య ప్రబంధము.

ఇది

రాజమహేంద్ర వరము దొరతనమువారి కాలేజిలో

ప్రధానపండితుడగు

కందుకూరి - వీరేశలింగముచేత,

రచియింపఁ బడినది.

రెండవ కూర్పు.

చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

1898.

దీనివెల 1½ అణా.

అ భాగ్యోపాఖ్యానము.

హాస్య ప్రబంధము.

- క. శ్రీరమణీహృల్లోలా । కారుణ్యలతాలవాల కాంచనచేలా
ఘోరాహావజయశీలా । శ్రీరాజమహేంద్రవరపురిగోపాలా. ౧.
- స. భవదీయకరుణాకటాక్ష వీక్షాసమాసాదిత సరసకవిత్య పటుత్వంబుపెంపున నేఁ
గల్పింపంబూనిన హాస్యరసప్రధానంబగు నభాగ్యోపాఖ్యానంబునకుఁ గథాక్రమం
బెట్టిదనిన. ౨.
- క. అడవులలోఁగడునిడుమలు । గుడుచుచుధర్మాత్తజుండు కొందలపడఁగఁ
నడిఁ బరిహాసకుండొకఁ డ । యొడకునుజను దెంచి మ్రొక్కి యీకథచెప్పెన్. ౩.
- గీ. వింధ్యధాత్రీధరప్రాంత వంధ్యభూమి । జలములేనట్టి యొకపాడుకొలనుదరిని
దండకారణ్యమధ్యంబుఁ దనరఁజేయుఁ । బాపనదనంబు వ్యాఘ్రాఖ్య పట్టణంబు.
- క. ఆపురము లచ్చియప్పకుఁ గాపురము, జగంబులందుఁ గలపురములలోఁ
గాపురము, పాపసమితికి । దాపురము, మహాపుర మలదానవతీకిన్. ౪.
- క. అన్నగరంబునఁ గరమభ్యన్న తివహించుకుజనపుంగవకాటి
లోన్నతి తోడుటఁ గాదే । పన్నగకులమెల్లఁజేరె బాతాళంబున్. ౫.
- సీ. వెలయాలినింటనె విడియించి దానిచేఁ దిట్లునుదన్నులఁ దినెడువారు
తల్లిపోయిననాఁడు దానింటనేయుండి పనియున్నది దెవత్తున నెడివారు
కన్నెఱికిముచ్చేయుకార్యంబునకుఁ బూర్వలాభించుమాన్యములమ్మువారు
భోగకాంతలుగాక పొరుగువారల భార్యలను జేరి సౌఖ్యంబుగ నెడువారు
విలువసారాయిసీసాలకొలఁదిఁద్రావియొడలు దెలియక వీధులబడెడువారు
నగుచుమర్యాదలనుగాంతు రనవరతము । బ్రాహ్మణోత్తములాదివ్యపట్టణమున. ౬.
- చ. కురుబలముం గనుంగొనుచుఁ గోటితురంగజనంబుతోడ ను
త్తరుఁ డరదంబుడిగ్గి పురితట్టునఁబాఱియుఁ గ్రీడిప్రేరణక
మరలఁగఁ బోరికేగుటకు నవ్వచునుందురు పోటుబంటులై
పిఱికితనంబునం బురిని బేరుపహించినరాజపుంగవుల్. ౭.

- గీ. బియ్యమున వడ్లు బెడ్లు పెక్కుగలిపి
నేతిలో నంటిపండ్లను నెఱయఁబిసికి
తప్పతూనికతూచుచు దక్కువగను
గొలుచుచును గోమటులు సాముఁగూర్చుకొందు.
- గీ. కూటసాక్ష్యంబు బ్రాహ్మణగురులవలన! బాగుగా నేర్చుకొని పాటుపడుటమఱచి
జూదములదొంగతనముల కూరులగుచు | శోభఁగాంతురు పురిలోనకూద్రజనులు.
- చ. తనపలుముండ్లవాడిమిని దప్పక వాసవునజ్రముకొ జయిం
ప నతిదృఢంపుమట్ట లనుమైమఱువొప్పుగనేగి ముండ్లచే
ననిఁ గులిశంబుగెల్చి తనకడ్డగువేల్పులకండలాల్చి తా
నొనరెనంగ బ్రహ్మజేము డొప్పుగు నెఱ్ఱనిపండ్లగుంపుతోక. ౧౧.
- చ. పురిఁదగుఁ జుట్టునుంగదిసి భూరిభయంకరలీల దట్టమై
పెరిగినగచ్చపెకబాదలు పెట్టనికోటగ, లోనియాతచాల
బురుజులుగాఁగ, దాపునను బొల్చినతుమ్మలు పెద్దమండ్లతో
సురియలుదూసి నద్భుతులు స్రుక్కుక కావలిగాచుతీరుగాక. ౧౨.
- నీ. మార్దవం బంగ నామణులచన్నులయంద సాహసంబాహారసమయమంద
ప్రజ్ఞయంతయును నంభములుకొట్టుటయంద బంటుతనము నంటయింటియంద
మితభాషణము శాస్త్రోతులచర్చలయంద కలిమి పురంధ్రులకానులంద
నిలుకడ నెలఁతల నేత్రయుగ్మములంద ధైర్యంబు పెద్దలదఱుముటంద
వడి లతాంగుల వంకరనడలయంద! శాంతి యెంతయు దుష్కుర్తసహనమంద
కానిమఱియెందువెదకినఁ గానరాద | సంగఁ దద్దయు నాపట్టణమువెలుంగు. ౧౩.
- గీ. తివిరిపాప పుంజంబు మూర్తిభవించి | నచ్చిగుమిగూడి ప్రోల్పారఁబాటుకరణిఁ
బందిగున్నలు చెరలాడు నందులందు | దున్నపోతులకైవడిఁ జెన్నుమీటి. ౧౪.
- గీ. చేరినిల్చిన నంటయిల్ చేరినిల్చు | గానవచ్చిన బరువెత్తి కానసాచ్చు
డంబుమీఱిన భటసమూహంబుతోడ | సాటియాదుర మానవకోటి నెవరు. ౧౫.
- గీ. వీటంగల్గినఘాటకకోటితోడ | నిలిచిప్రాకంగ నేరక నీరుసాచ్చె
వెఱచి తాచేటిగుంపులు వేయునేల | పురినిబుట్టిన నుక్తైనఁబుచ్చిపోవు. ౧౬.
- చ. దనుజులు మర్త్యులందునిమి తత్తనుమాంసము మెక్కిపోవఁగా
నెనసి పురంబునల్గడల నెమ్మలరాసులు భూధరంబుల
ట్లనుపమలీలనుండఁ బ్రమథావళితోడ మనోజవైరి యా
మనికికి వెండికొండయని మాటికవచ్చుఁ బరిభ్రమమింపుచుక. ౧౭.

ఉ. కొంపలమీఁదితుక్మగరంగొట్టుకుపోవఁగఁ దూముకాల్వలోఁ
గంపునుగూడి తోటలనుగల్గిన కుక్కుపాగాకుచెట్లబల్
గుంపులవాసనంగలిగి కుప్పలు నిప్పులు రాల వేడిలో
ముంపుచు వాయువుల్ పొలయు ముక్కునవెండ్రుకల్లెల్లమాడఁగన్. ౧౮.

ఉ. అంగన లూర మెల్లఁ జనునప్పుడు కూడెదమంచు లేళ్ళుఁ జి
వ్వంగులుఁజేరి యోటువడువాఁనిఁ గెల్చినవాఁనిమింగఁగాఁ
బొంగుచుఁబన్నిదంబడఁచి పోవఁగఁ జాలక లేడులోడెఁ జి
వ్వంగులు గెల్చెఁ గానియెడ వానికి లేళ్ళనుజంప నేటికిన్. ౧౯.

ఉ. ఆపురమేలు రాక్షసమహాకులవారిధిబాడబుండు, కా
శీపురనాథవిష్ణుసరసీరుహసంభవపాదభక్తసం
తాపకరుండు, పుణ్యవనుధాధర వజ్రధరుండు, ప్రోల్లస
త్వాపధనంజయానిలుండు, దానవుఁ డొక్కఁ డభాగ్య నాముండె. ౨౦.

సీ. వానిదుష్కిర్తితో వాసిచెందఁగఁ బూని కుందుచుఁజీఁకట్లు గుహలనడఁగె
వానిమైబిగితోడ వాదుబాడఁగఁ బూని ఖడ్గమృగంబులు కానడాగె
వానిచాపలముతోఁ బ్రతిఁబొందఁగాఁ బూని వానరజాలంబు వనముదూఁతె
వానిమాంద్యముతో నమానంబు రాఁబూని దున్నలు బురదలో దొర్లఁదొడఁగె
వానిక్రూర్యంబుతో దినుసూనఁబూని ! జడిసి వ్యాఘ్రంబు లడవిలో సంచరించె
వానికంతస్వరంబుతో వాదుపూని ! పొరలె గార్దభబృందంబు బూదిలోన. ౨౧.

క. నిరతము శంభునిపూజలు ! కరమొనరుచుచుండుపక్షి కంఠుండు సరియే
పరమాధమగుణుఁ డగునీ ! హరదూషణపరున కవని న్యభిచారమునన్. ౨౨.

క. నదలక వారలసమృత్తి ! ముదమున దినమొకని బకుండుపొలియించెను వీఁ
డదరక బలవంతంబుగఁ ! బదుగుర నూర్చుర దినంబుఁ బట్టినధించున్. ౨౩.

క. ధీరహితుండైతిగియు న ! ధీరహితుండై ధరిత్రీ దీనత నేలెన్
గ్రూరాగ్రేసరుఁ డావిబు ! ధారాతీ తనదుచరిత్ర మతిచిత్రముగాన్. ౨౪.

ఉ. అతనికిఁ బొట్టకొసినను సత్తుర మొక్కటిలేదు; కాగడన్
వెతికినఁ దెల్పిలేదు; దయ వీనమునుం గల్పనలేదు; ప్రో
న్నతనయవిద్యలేదు పదునాల్గుపుటంబులు పెట్టికాల్చినన్;
జతురత నాత పెట్టినను సత్యము జిహ్వకు రాదొకప్పుడున్. ౨౫. ✓

ఎ. అతఁడొక్కనాఁడు. ౨౬.

సీ. ఒకదిక్కుననుగుక్కలొక్కగుక్కగాఁగూయ నొకచేత బలుదుంత లొలసియార్వ
నొకమూల ఖరజాల మురులీలనోండింప నొకచోట గుడిసేటియువతులడల
నొకదండ ముదిముండ లొకదండుగాఁగూడ నొకవంకబలుకుంక లొదిగియుండ
నొకపొంతఁగడముంతలొకదొంతరగనుండ నొకక్రేవ మధుసేవ లానరఁ జేయఁ
బెంటపోగులుఁ జీపుళ్ళుఁ బేడకుప్ప | లలుకుగుడ్డలుఁ గోడియొకఁబునుదనరి
డంబుమీఱిన శునకాసనంబునందుఁ | గొలుపులోఁ జచ్చినట్టులు కూరుచుండె.

ఉ. ఆగతిఁ గొల్పులోన దనుజాధముఁడుండి గులామునొక్కనిక
వేగమపిల్చి వేటపయి వేడుక నాకిపుడుద్భవిల్లె వే
వేగమ వేటకాండ్ర మనవేపులఁ దోడ్కొనిరమ్ము నాపుడుక
సాగి యతండు చచ్చిచెడి చాలఁగఁజెప్పినరీతిఁ జేసినక. 20.

గీ. ముడియెండియున్న మొద్దుగుట్టముమీదఁ | గదలకుండ నెక్కి కాళ్ళ నేలఁ
దగులఁగూరుచుండి తక్కినవారలు | వెనుకఁజేరితోల వెడలెనతఁడు. 21.

న. అట్లుమిడిమిడియెండం గాళ్ళుగాల నెత్తిమాడఁ బుంగంబువెడలి. 30.

చ. మలమున మూఁగునీఁగలక్రమంబునఁ బీనుఁగుచుట్టుఁ జేరున
క్కులగతిఁ బుల్లెపైఁగవియుకాకులకైవడి వేటకాండ్రుఁ గు
క్కులు సరదార్లు నల్లడలఁగ్రమ్మి రయంబున నేగువేరఁగా
వెడలె నతండు కాకములు వేపులు నక్కలుఁ గూయుచుండఁగక. 31.

న. అంత. 32.

చ. దనుజునిజూడ నూత్తుతరదారుణసేత్ర యొకర్తు ముందుగా
నెనసినమొండిగోడపయి నెక్కిన ముద్దియయొర్తు నచ్చి తా
వెనుకకుఁద్రొచె నందుననువెన్నకు నెమ్ములురాలఁగూలి మా
నిని వెనమూర్చిపోయె వడి నెచ్చెలు లేడిచి గొక్కపెట్టునక. 33.

ఉ. వీతశిరోజ యొక్కరిత వే దనుజుంగన గోడయొక్కి యు
వీతలమందు జాతీపడి రింగునదొర్లుచు దైత్యుఁజేరె ని
వీతమనోబ్బయై కలన నీరమునం దనుగెల్వఁ జాలుబం
ట్రౌతుల డించి తన్నుఁగొని గ్రక్కునఁ బొమ్మని వేడవచ్చెనాక. 34.

ఉ. బాడిదచెట్టు శుక్కుకుచభాగ యొకర్తు నరాశనాధముక
జూడఁగ నెక్కఁ దన్నహిజసూనచయం బొగి నెండుకాయలం
గూడి సుపర్వవైరిపయి గుంపులుగాఁ బడుపెంపువొల్పెఁ బె
న్నేడిమి మింట దైత్యుపయి వేలుపు లుల్గులు రాల్చిరోయనక. 35.

చ. అటుచని యూరిబైటఁ గలయంజరియించుచు నొక్కతావునక
బెటుకున ముందుగాఁ జెవులపిల్లని గన్గొని కుక్కగుంపులక
బటుమతి దానిపైఁ గవియఁబంపఁగ నవ్వియు నేగిక్రమృతక
దటుకున నచ్చేఁ గాట్లుపడి తత్సురికుక్కల ధైర్యమేమనక. 31.

ఉ. అవ్వల నూరఁబందియొక టడ్డమునచ్చినఁ దప్పటావళిల్
చివ్వకు నీటెలంగొనుచు శీఘ్రము పర్విడఁ బంది వారలక
దవ్వలఁజూచి లో బెదరి దారుణభంగిని ఘుర్గురింపఁగా
నెవ్వడిఁ బాటిరాభటులు నిల్వక దానికిలాంగ కుక్కునక. 32.

గీ. పంది బొడువంగనచ్చినభటచయంబు ! బెండునడి పందితోడనే బెదరియుటికె
శశముఁ బట్టంగనచ్చినసారమేయ ! వితతి శశకంబుతోడనే వెనుకఁ దిరిగె. 33.

వ. ఇట్లు భటశ్వానంబులు బెదరి చెదరిన రాక్షసాధ్యక్షుండు రూక్షపీక్షణుండయి
కుర్కుర మర్కట మార్జల శశకాద్య నేకాక్షుద్రమృగకులంబులఁ బోయించి
మృగయావినోదంబు సలుపుచుండ నొక్కచో నొకతరుక్షువుపీక్షించి తురంగంబు
భయామలాంతరంగంబయి యికిలించుచు నపరాహ్ణానమయంబున సోవరసమీ
పంబున బురదనేల నతనిఁ గూలవైచి చనినయనంతరంబ యంతకుమున్న విట్లు
రంబుచేఁ దఱుమంబడి యచ్చట డాగియున్న భృత్యుండొక్కరుండు చనుదెంచి
లేవనెత్తిన. 34.

గీ. బురదతుడిచికొనుచుఁ బొక్కుచుఁజను దెంచి ! యతని గ్రుచ్చియెత్తి యాదరించి
పందిచేతఁబడక పఱచినచ్చినయట్టి ! పౌరుషంబుకొంత ప్రస్తుతింపె. 35.

వ. అట్లునేదలేటి తీరస్థితవటమహిరుహచ్ఛాయం జేరి భృత్యసహితంబుగా నందు
విశ్రమించియున్న యపనరంబున. 36.

చ. శునక మురొదనంబుగతి నూకరనాదముభంగి గార్దభ
స్వనమువిధంబునక బ్రబలపైరిభరానముపోల్కి దవ్వలక
వినఁబడె రాక్షసాధమునివీనుల కెంతయు విందుసేయుచుక
ఘననినపంబు భూమిధరగవ్వరజాలము మాటుమ్రోయఁగక. 37. ✓

తా. ఆనాదం బతఁడాలకించి మది నాహాయంచు భావించి చి
త్తానందంబున భృత్యునింబిలిచి నీవాచప్సడేతంచును
స్థానంబారసి వేగ మాధ్యని ప్రభూతంబౌటకుంగారణం
బానందంబునఁ జేరఁబోయి కనిరమ్మ యెవ్వరట్లాప్తిరో. 38. ✓

- క. ఆనాదము విన్నంత నె | మానసమున కెన్న రానిమమతజనించెన్
శ్వాసని నాదము యొకఖర | యానని నాదంబొ వేగ నారసిచెపుమా. ౪౪.
- చ. అనవిని భృత్యుఁ డాక్షణమ యానతిఁగైకొని గట్టుడిగ్గి కా
శ్శను బెనుముండ్లు గ్రుచ్చుకొనలాగుచు మ్రొక్కుచు వేగలేమచుకన్
జనిచని డొంకముండ్ల మెయి సర్వముఁ జీరుకుపోవ నోర్పుచుకన్
బాసుపడుచున్న పాడుగుడిపొంతను మొద్దగుచాపరాతిపైకె. ౪౫.
- మ. కనియొక దానవదూత సూక్ష్మనయనక గాలాంతకాకార ని
ర్ధనజీవక ఖరవాణిఁ గీశసమవక్తృక రక్తవర్ణాలకక
గనదుద్యద్వసుధాధరాంచితవలగ్నక భూరినీలాధరక
ఘనదేహక లనదుప్రయూన విలసత్కాంతాకదంబాధమక. ౪౬.
- చ. కనుఁగొని దైత్యుఁడెంగటికిఁ గ్రమ్మఱ నచ్చి యతండువల్కె నో
దనుజకులావతంసమ ముదంబున నీవటు నన్నుఁ బంపఁగా
ఘనమగుముండ్ల చెట్లనక కంకరరాళ్ళన కెంతదూరమో
చనిచని పాడు దేవళముచక్కిని నేను మహాద్భుతంబుగకె. ౪౭.
- సీ. వ్రేలుచన్నులు కొంత బిలమువెల్వడిక్రిందఁ జనుకొండచిలువలజంటగాఁగ
నేత్రాంతములనుండి నెన్నడిఁ బఱతెంచుకన్నీళ్ళు నెలయేటిగములుగాఁగఁ
గర్జరంధ్రంబులు ఘనవక్త్రబిలమును రమణీయతరగవ్వరములుగాఁగ
గాత్రమంతట నిక్కుఘనరోమసంఘంబు ధాత్రీరుహములబృందంబుగాఁగ
గుఱుచలౌ యెఱ్ఱవెండ్రుకగుంపులడరి | యడవిదహియించునట్టి దావాగ్నిగాఁగ
గొప్పపర్వతముకరణిఁ గూరుచున్న | హాలఁతీఁగంటిఁ బురాకృతపుణ్యమునను. ౪౮.
- వ. తదీయరూపాతిశయంబులు వివరించెద నాకర్ణింపుము. ౪౯.
- చ. చెడుగుల నేటి యొక్కగుమిచేసి విధాతృఁడు గార్దభంబులక
బుడమి సృజింప వానిమెయి భూరికురూపము చాలమిం బదం
పడి యొనరించెల్లాట్రయల వానికి మిక్కిలి కుస్వరంబు చే
పడమి నొనర్చె నేర్పుమెయి భామను రెండునుగల్గియుండఁగక. ౫౦.
- చ. పవలునునుండు పెనమము పాడుగుణంబులు రూపుదాల్చి యీ
భువనములోనఁ గ్రుమ్మరఁగఁబుట్టినభీకరవిగ్రహంబు బాం
ధవనిచయంబు నేచ వసుధాస్థలిఁగల్గిపితాచభామ తా
భువిఁ జరియించునంపదలముద్దియయక్కు నెలంత యెంతయొక. ౫౧.

ఉ. చారునగంబులక, ధనువు, సంపెగపూవును, గెంపుఁ గూర్చి, సిం
గారపుఁజన్నులక, బొముల, పూణము, వాతెఱుఁ జేసి, బ్రహ్మ తా
వారక వానికర్కశత, వంకరఁ, బచ్చన, రక్తకాంతిఁ బెం
పారఁగఁ దీసి చేసె, మెయి, యారును, గన్నులఁ, గుంతలంబులక. ౫౨.

చ. ఘనతరమధ్యభారమునఁ గంపమునొందెడునూచకాళ్లు పెం
పొనరఁ బిఱుందులుం ఘనతనొందినఁ దాళఁగలేవటంచుఁ దా
వనరుహగర్భుఁ డెంతయును నంత మదిం దలపోసి నూత్నల్లో
చనకుఁ బిఱుందులు న్నిగుల నైకముగానొనరించె నేర్పునక. ౫౩.

గీ. కొమ్మగాదది మేటిపెద్దమ్మగాని । బాలగాదది యముచేటికొలగాని
కన్నెగాదది బలిసినదున్నగాని । నారిగాదది జనులకుమారిగాని. ౫౪.

గీ. అట్టి కన్నుయయును నీవు ననఁగి పెనఁగి । కనరులేనట్టి మమతలఁ గలసిరేని
యెందునీత చెట్టుపయ్యుఁ గోరిందతీఁగె । యల్లుకొనుకీటిగాడె యోయమరవైరి. ౫౫.

చ. అని చెలికాఁడు తెల్పుటయు నాత్మణ మారజనీచరేంద్రుఁడున్
మనమున సంతసంబడర మానినిఁజూడఁగ మిత్రునెంటునే
చనియెను ద్రోవలోఁగలుగునర్చమహీజలతావిశేషముల్
గనుఁగొనుచుకొ మ్మగావళులఁగాంచుచు డొంకలముండ్లఁజూచుచుకొ. ౫౬.

చ. కనుఁగొను సంగడిఁడ యదె గట్టుకుఁజేరువ గచ్చతీఁగ మిం
చినతమి గట్టిగా మునిఁడిచెట్టును జుట్టుకయుండె మేలుమేల్
దనుజుకులగ్రగణ్య నిను దారుణలీలఁ గవుంగిలించి యా
వనితయు నట్టులే మిగులవంతలఁబెట్టి కలంచు మీఁదటకొ. ౫౭.

క. తెప్పానపకాయలఁగను! ముప్పలబలుముండ్లఁ బెచ్చులూడెను సఖుఁడా
యప్పడఁతిచన్నుతీర్తులఁ । దప్పక నీవట్లుచీరి తనచెదు నాథా. ౫౮.

క. చూడుమదె గార్దభాంగన । తాడనమొనరించె దనదుభవుని వయస్సా
చేడియ నిన్నునుసరసం । బాడెడునపు డిట్లుతన్ను నమరవిరోధి. ౫౯.

క. ఇటు లనోన్యంబును ము । చ్చటలాడుచు నేగియేగి చామను గుడిచెం
గటఁ గని మేనువడంకఁగ । నటనుటతో నిర్జరారి యనియెనుదనలోకొ. ౬౦.

ఉ. దీనిని నేనువేడినను దిట్టునొ కొట్టునొ లోనికేగునొ
మానిని బల్లిఁబట్టుటయు మంచిదిగాదని యూరకుండి నే
సూనశరార్తి నెక్కిరణి స్రుక్కుడు నేవిధి నైన నిష్పణ్డి
చానను గూడువాడనని చప్పుడునేయక మెల్ల మెల్లఁగాకొ. ౬౧.

- చ. వెనుకకువచ్చి చేయిడిసి వేగనుబట్టిన లేచి దానవుక
గనుఁగొని కొమ్మ తానెడమకాలున ముందరిపండ్లురాలఁ దా
చినఁ దగ నోర్చి నెచ్చెలియు ఛీయన వెండియుఁ గౌఁగిలింపఁ జూ
చినఁ జెలి భీతి గర్భగుడి చేరెను దల్పులువైచి గొబ్బునక. ౭౨.
- ఉ. అంతట దైత్యుఁడుం దలుపులలనగుద్దుచు నిన్నుఁగూడ కొ
క్కింతయుఁ దాళలేననుచు నేడ్చుచు లబ్బున మొత్తుకొంచు మి
న్నంతయుఁగూలి పైబడినయట్లు వితాకునఁగూరుచుండ నా
చెంతకుఁ దార్పకత్తెయుకచేడియ నచ్చె మెలంతనారయక. ౭౩.
- గీ. వచ్చి గుడిచెంతఁగూర్చున్నవారిఁగాంచిమీరు రక్తవర్ణాలక సైరిభాంగి
మర్కటానన పర్వతమధ్యభార । వనితనెండైనఁ గంటిచేయనుచునడుగ. ౭౪.
- ఉ. దానవభర్తవల్కు ననితా వినుమిచ్చటి కేను వేటకై
సేనలఁగూడినచ్చి గుడిచెంగట నేడ్చుచునున్నదాని నీ
వానతియిడ్డక్షణములన్నియుఁ గల్గినదాని నొక్కకీ
శాననఁ గాంచి కేటాకటనంటిన నీగుడిదూఁతె నివ్వెయక. ౭౫.
- ఉ. అకనుదోయిసూక్ష్మతయు నాచనుతిత్తులమార్దవంబు నా
మైకతినత్వసంపదయు మానిని నేఁ గనుఁగొన్నయంత నే
నూకరగాత్రితివై మనసుసొచ్చెను నిక్కువ మెట్టులైన నా
కాకపినక్రూరూరిచి రయంబున నేలుము నీకుమ్రుక్కెడక. ౭౬.
- ఉ. ఎయ్యది యూరు దీనివిభుఁడెవ్వఁడు పుట్టినవంశమెద్ది పే
రెయ్యది యెంటిగా నిచటి కేటికివచ్చె నిశేడ్వఁ గారణం
బెయ్యది నాకుఁజెప్పఁగదవేకలరూపు కిటీంద్రయాన నీ
వెయ్యదిగోరినక సరగనిచ్చెద దానిని నన్నుఁగూర్చినక. ౭౭.
- చ. అన నదివల్కు నోజనవరా ఖరగామినిరీతిఁ జెప్పెద
న్వినుము సుబుద్ధినాఁబరఁగునీయమభర్త యతండు రూపునక
మనసిజగెల్పు నైనఁ జెలి పల్లవసంగతి యెప్పుకోరు గ్ర
క్కునఁ బూరుగింటి పుల్లనగుకూరయుఁ దా రుచిగాదె యేరికక. ౭౮.
- ఉ. నిన్నటిరాత్రి యీమె యొకనీచభుజంగునిఁ గూడుచున్నచోఁ
గ్రన్ననవచ్చి వల్లభుఁడు కన్గొని కోపముతోడ వీడు నేఁ
డిన్నడిరేయి యెంటి మనయిల్లుచొరంగ నిమిత్తమేదియో
యున్నది యున్నయట్లు చెపు మూరకదాపక యన్న విన్ననై. ౭౯.

- గీ. బొంకుటకుఁ జేతఁగాక యీఁజుటలాడి । నోర గుటకలు మ్రొంగుచు నూరకున్నఁ
గాంచి కోపించి యొకపెద్దకజ్జతోడ । వీపుబద్దలుగాఁగొట్టె వెలదనతఁడు. 20.
- ఉ. కొట్టిన మొత్తుకొంచు వడిగ్రుడ్డుల నీరొగిగ్రుక్కుకొంచుఁ బెళ్
జట్టులఁబెట్టి వీధిబడి తాగతనంబునఁ బాతీవచ్చి యీ
కట్టిడిఁజుటలాడి తనకాపురమాడుటకోర్చి దేవశం
బిట్టులుదూఁతుఁ గన్గొనఁగ నిట్టివెయ్యాఁగద జారిణీగతుల్. 21.
- వ. అనికురంగమన సవిస్తరంబుగా నామెఱుంగుబోడితెఱుం గెఱింగించి తలుపుచేరి
యిట్లని పిలువందొడంగె. 22.
- ఉ. డాయనుభీతిఁబొంద మగఁడా యనుఁ దల్పులు తీయరాదె రం
డాయనుఁ బల్కువేమి చెవుడాయను సొమ్ములువెట్టు అంకుముం
డాయను వేగరావె మొఱడాయను లోపలఁజేరి యేడ్వ గా
డాయను సిగ్గుఁబూనుటిపుడాయను నెచ్చెలి మాటిమాటికిఁ. 23. ✓
- తే. గొంతుపగులంగ వినువారి కెంతోచెవులు । తడకలునుగట్ట నాటుకపిడచవాఱ
నెంతయార్చినఁ జెవిఁజొరసీకయుండె । దున్న పోతువై వర్షంబు తొరఁగినట్లు. 24.
- చ. తడిసిననుల్కకుక్కిగతిఁ దాన్ముశిరోరహ యంతకంతకుం
గడుబిగియంగఁజూచి తటకాపడి గుండెనుతాయపడ్డ వే
నడవఁగలేక గోతిదరినక్కితెఱుంగునఁ గాచియున్నయా
చెడుదనుజాండు నెత్తికిఁకఁజేతులువచ్చెనటంచు రోఁజుముక్క. 25.
- ప్ర. కొంతసేపు పాడుగుడిచెంతఁగూర్చుండి । రోదనంబుచేసి రోసి కూర్చి
తలుపుతీయుజాడఁ గలనైనఁ గానక । విసిగి దూతఁగొంచు వెడలెగుడిని. 26.
- చ. అటునలె దేవశంబపుడె యాయమతోడను దానవేంద్రుఁ డు
త్కటమగుకన్నతో వెడలి గార్దభగామినిమీఁదిప్రేమచేఁ
దటుకునఁబాయలేక మదిఁదాలిమిఁ దాలిచి పొంతనిల్చి మి
క్కుటమగుదినభానమునఁ గూర్చిబయలడ్డ దూతి కిట్లునెళ్. 27.
- క. ఓసీ నను నీవుపుడీ । కానరనిభగాత్రితోడఁ గలిపెదవేనిఁ
గాసులవేచ్చెద నీ । యానకుఁదగినట్టిరొక్క మటులుండంగళ్. 28.
- తే. ఆనిన నదియెంతపనియని యపుడె బయలు । దేవీ దేవాలయంబును జేరఁబోయి
మెల్లఁగా మిశ్రురాలిని మేలమొప్ప. । విలిచినంత నె యాజెంత తలుపుతీసె. 29.
- క. తలుపుమడిసినవెనుకను । బలుకులు చెవిలోనఁ గొన్ని బహురమ్యముగా
నలుమొప్పఁగఁజెప్పిన విని । యలఖరవాణియు విచారమంతయుఁదీఱెళ్. 30.

- క. చెలిక త్రియతో గుసగుసఁ | బలుమాటునుమాటలాడి బహుధనమును సో
ములు వలువలును రాక్షస | కులబాడబుఁ డియ్యనొప్పుకొన్న నువ్వారక్ష. ౧౧.
- ఉ. తిన్నగ విన్న పిమ్మటను దీయనిమాటలు చెప్పి వానితోఁ
గొన్న నవిల్లకయ్యమునఁ గూడుట కుబ్బున సప్తతించె నా
చెన్నఁటిదూతియు స్వరల శీఘ్రముగా దనుజాధమాధముక
దెన్నునఁగాంచి సర్వమును దెప్పి నురాలయభాహ్యభూమికిక. ౧౨.
- తే. తోడుకొనినచ్చి గుడిలోన దూటుమనుచు | నైగచేసిన వాఁడును వేగఁజొచ్చి
తలుపు లోపలవిగియించి తగినయంత | గబ్బిలపు పెంటగమ్మునఁ గంపుకొట్ట. ౧౩.
- తే. ఉక్కలోనాపెతో సౌఖ్యమొందుచుండె | మిగులఁదనలోనగుటకులమింగుకొనుచుఁ
జేతు లాండొంటితోఁజేర్చి దూతికయును | గడపముందటఁ గానలికాచుచుండె.
- తే. ఈకథానాయికయైనయగురుఁబోడి | మగఁడుకొట్టినవీధులుమాటుమ్రోయఁ
బెద్దపెట్టున నేడ్చుచు వీడువెడలి | పోయి యెందునుగనరాక మాయమయిన. ౧౪.
- నీ. ఏనూతిలోపల నేగికూలెనొయంచు భయపడి మగఁడును బంధువులును
వీధివీధులవెంట వెదకుచుఁ బటతెంచి జాడలఁబట్టి యాపాడుగుడిని
జేరియచ్చోటను జిడుముపొక్కులు గోకుకొంచును గడపలోఁ గూరుచున్న
దూతికఁబొడగాంచి దుర్మార్గురాలె నయాలంజెముదిముండమూలమున నె
మనకు నిన్ని పాటులువచ్చెననుచుఁబలికి | యందఱునుజేరి యాదూతినంటఁగట్టి
నెమక నున్నములోనికి నెమకలేక | యుండ దంచిరి పిడిగుద్దులొకటఁబటపి. ౧౫.
- గీ. అటుపిదప నర్ధచంద్రప్రహరములను | దానియబ్బితోడను జెప్పుకొనుబంచి
వెనుక దేవాలయముతల్పు వేసియుంట | కాంచి లోపల నెవ్వరో కలరటించు. ౧౬.
- క. ఊహించి తలుపులొక్కట | బాహుబలమొప్పుగుంజి పగిలినమోదక
సాహసమున లోఁజొరఁబడి | దేహంబంతయుఁజెమర్చి దిగులున మూలక. ౧౭.
- గీ. ఒదిగివడకుచున్న యుష్ప్రియానను రాక్ష | సాధమునిని జూచి యలుకతోడ
వీసెగుద్దులొకట వేనవేళకురిపించి | కొప్పు జుట్టుఁ బట్టి గుంజియాడ్చి. ౧౮.
- గీ. వెలుపలికిదీసికొనినచ్చి వీపుమీద | ముఖముమీదను మెడమీద ముక్కుమీద
మణుగుగుద్దులవాసలు నుచ్చుచూపి | పిండిపెట్టి రభాగ్యుని నిండుగాను. ౧౯.
- గీ. దెబ్బలకుఁదాళఁజాలక దితిజవరుఁడు | తిరుగఁబడి బండతనమునఁ దెగువచేసి
వారితోడను బోరాడ వడిగడంగ | వారలందఱు నాగ్రహావార్యవృత్తి. ౨౦.
- చ. తలుకునఁ జుట్టుముట్టి పదలాడనకూర్చరఘట్టనంబులక
జిటిపాటిమొట్టికాయలను జేరలనిండిన చెంపకాయలక

బటుతరముప్రిహతములఁ బల్లులును న్నెద్దదల్లి దేహముం

తట రుధిరమ్ము గ్రమ్మఁ గట్టిదైత్యుని నెఱ్ఱినివానిఁ జేసినన్.

౯౨.

ఉ. తాళఁగలేక సొమ్మసిలి దానవుఁ డల్లనమూర్ఖునోనగా

బాలికబంధువులని యభాగ్యుఁడు చచ్చెనటంచు నెంచి యా

భీలతఁ జాపలోపలనుబెట్టి యభాగ్యునిఁజుట్టికట్టి దే

వాలయపూర్వభాగమునయందలిగోతను వైచిరొక్కటన్.

౯౩. ✓

క. వైచి పురంబు తలారులు | చూచిన మోసంబునచ్చుఁ జూడకయుండన్

వేచనవలె నని గొబ్బున | నాచంచలహృదయఁ గొంచు నరిగిరిపురికిన్.

౯౪.

స. అంత నిచ్చట.

౯౫.

గీ. విచ్చురంబుతలుమ నెఱచిపర్వడివచ్చి | గోతయందుదాఁగి కూరుచుండి

పందిగుంపులచట బయలనుదిరుగుచు | నునికిజేసి పయికిఁజనఁగనోడి.

౯౬.

క. భటులిరువురు గర్తమునం | దటునిటాపీక్షించుచుండి యదటునఁదమ్మపై

నటు దయ్యమువలె శవమొ | కృత్తిపడిన న్నూర్చుపొంది ఘటికాద్వయికిన్.

౯౭.

క. తెలివొంది కనులువిప్పడు | నలశవముం గదలఁజొచ్చు నాశూరులకున్

గళనళ సునుమడికాఁగను | బెళపెళయని చాపచుట్ట బిట్టుగ ప్రేమాయన్.

౯౮.

ఉ. అంతట నాభటద్వితయ మాత్తఁదలంకుచుఁ బైకిఁబోయినన్

గంతునవచ్చి ఘర్భురము గ్రక్కునఁజంపునో క్రిందనుండినన్

సంతసమాట దయ్యమిది చంపునో యక్కట యేమిబుద్ధి యం

చెంతయఁ జెంతనొంది పనియేమియుఁ దోచకయుండ నింతలోన్.

౯౯.

గీ. చాపలోనుండి ఘనులూర! చానకుండ | బంధములువిప్పి నన్నింత బ్రతుకఁజేయున్

డనెడునాక్యంబు బిన్ననైన నానవాలు | పట్టి తమరాజునైనమాట నడినెఱింగి.

౧౦౦.

గీ. కట్లు విప్పితీయఁ గాయంబునిండను | గాయములు చెలంగఁ గనులువిప్పి

దైత్యనాథుడపుడు తనప్రాణఘ్నత్వంబు | యానయిలఁజూచె దీనన్మత్తి.

౧౦౧.

క. అన్యోన్యముఖాలోకన | ధన్యత్వముఁ జెంది భటులు దనుజేంద్రుండున్

సన్యస్తభయభ్రాంతత | నన్యోన్యక్షేమపార్తి లాఁసి పల్లవన్.

౧౦౨.

క. ఆనని తమకోదపనయా | ఘోరాపటల్లల బాసి నుట్టూపిడితో

భారుణిలోఁగ్రక్కుటఁదా | మిగిలి న్నెలంగఁ గనుట కలమంగనుచున్.

౧౦౩.

గీ. రాజు తమచెంతినున్న భ్రాతృంబుకతన | బయలుఁ దిరిగెడుకీలులకు భయముపడక

పుభునితోఁగూడి యాగోయి నెదలఁజూడ | జేయవలె రాజుకావలెత్తలేకపోయె.

- క. ఆస్థైరిభాస్యబంధులు । చేసినయుపచారమహిమచేతను జరణం
బాసమయంబున దనుజా । గ్రేసరునకు వశముగాక కీలుతోలంగెక. ౧౦౫.
- క. అదిగని సం దేహింపక । సదుపాయధురీణులై ననన్బటనద్యుల్
ముదమునఁ బైకెక్కినపుక । సదమలగతి నీడ్చి రతండు ప్రమచేమూల్గె. ౧౦౬.
- శా. ఎంతో కష్టముమీఁద దైత్యవిభుఁ బైకిట్టిడ్చి యామీఁదటన్
నంతు ల్వెంబడి మోవనెంచి యదియుక్ భారంబుగాఁదోచినన్
సావితంబు ల్బలియింపఁ జింతిలి మహూపాయంబుఁ గన్పెట్టి య
త్యంతంబు న్నదిసంతసిల్లి గుడిచెంతంజేరి యొక్కుమ్మడిక. ౧౦౭.
- క. పందిరిగడలనురెంటిక । పందిటఁ గొనివచ్చికట్టి సద్వాహనమున్
నుందరగతిఁ జేసి మహా । నందముతో రాజు నందు నయమొప్పారక. ౧౦౮.
- క. శయనింపఁజేసి యిద్దఱు । దయతోడ న్నూపుపైనిఁ దద్వాహనమున్
గయికొని పరమపదంబున । కయి చేర్చుమహానుభావుకరణిని సృపునిక. ౧౦౯.
- వ. వహియించిన్పుగయావినోదమహూత్సవంబు నిర్వర్తించి పునఃపురప్రవేశంబుచేయ
నవధరించు నవనీధవపుంగవుం బురవీధుల నూరేగించు మహావైభవం బపూర్వంబై
యుండె నాసమయంబున. ౧౧౦.
- సీ. అత్యద్భుతంబైన యావాహనంబును వీక్షించి కుర్కురవితిమొలుగ
వీధివెంటనుబోవు విధవాంగనలుచూచి శవమని వెనుకకు సరగనరుగఁ
బయినుండిబాధచే వడిమూల్గుటాలించి తమచుట్టమని ఘోరతతులుచేరఁ
గ్రొత్తగా శవవాహకులునచ్చి రెందుండియని ప్రాంతవాహకు లడుగుచుండ
శ్వాసనినదంబు మాగధస్తవముగాఁగ । విధవలభయస్వరములు దీవెనలుగాఁగ
ఘోరఘోరకారములువాద్యఘోషములుగ । నగరుచొత్తెంచెనాఁడొనడిమిరేయి.
- వ. ఇట్లుపరమరహస్యంబుగా నంతఃపురప్రవేశంబుచేసి. ౧౧౧.
- ఉ. మంచముమీఁద దేహమిడి మాల్గుచు మాల్గుచు బాధనొందుచున్
జంచలదృష్టిఁ జూచుచును జారులకెప్పుడునిట్టిపాటులే
మించుగసంభవించునని మించువెతె న్నదిలోడలంచుచున్
బంచతె యింతకంటె బహుభంగుల మేలనుచు న్వేతంబడెక. ౧౧౨.
- గీ. వైద్యులను బిల్వనంపించి వారిచేత । నౌషధంబులుచేయించి యక్కజముగ
బాధకుసహింపలేక యభాగ్యునిపుండ । మందుపట్టింపక శరీరమందొకింత. ౧౧౩.
- క. వరుసగ మొలయునుదలయును । శిరమును గరములును వాచి చెప్పంగఁ గపి
శ్వరులెవ్వారును నొల్లని । మరుదశమానస్థ నతండు మానకచెంచెక. ౧౧౪.

క. ధరణి నభాగ్యమహాసుర । చరితము విన్నట్టిపుణ్యచరితులకెల్ల
బరవనితారతిచెడునని । పరిహాసకుఁ డానతిచ్చెఁ బాండుసుతునకున్. ౧౧౬.

క. ధరణీజనమందాహ । సురమునిగణనుతవిహార సుగుణాధారా
పరిభావితరిపుషీరా । దురితనిచయఘనసమీర దుఃఖవిదారా. ౧౧౭

మాలి. అనుపమగుణసాంద్రదా యాదవాంభోధిచంద్రదా
జనఘననుతిపాత్రా సజ్జనాంభోజమిత్రా
వనధిక్యతవిహారా వల్లపీచిత్తచోరా
దనుజచయవిరామా దర్పితారాతిభీమా. ౧౧౮.

గద్యము. ఇది శ్రీమత్సకలసుకవిజనవిధేయ కందుకూరి వీరేశలింగ
నామధేయ కల్పితంబయినయభాగ్యోపాఖ్యానంబను
హాస్యప్రబంధంబునందు సర్వంబును
నేకాశ్వాసము.

